

Varför händer detta mig?

Andliga och existentiella frågor och professionellt bemötande inom barnskyddet

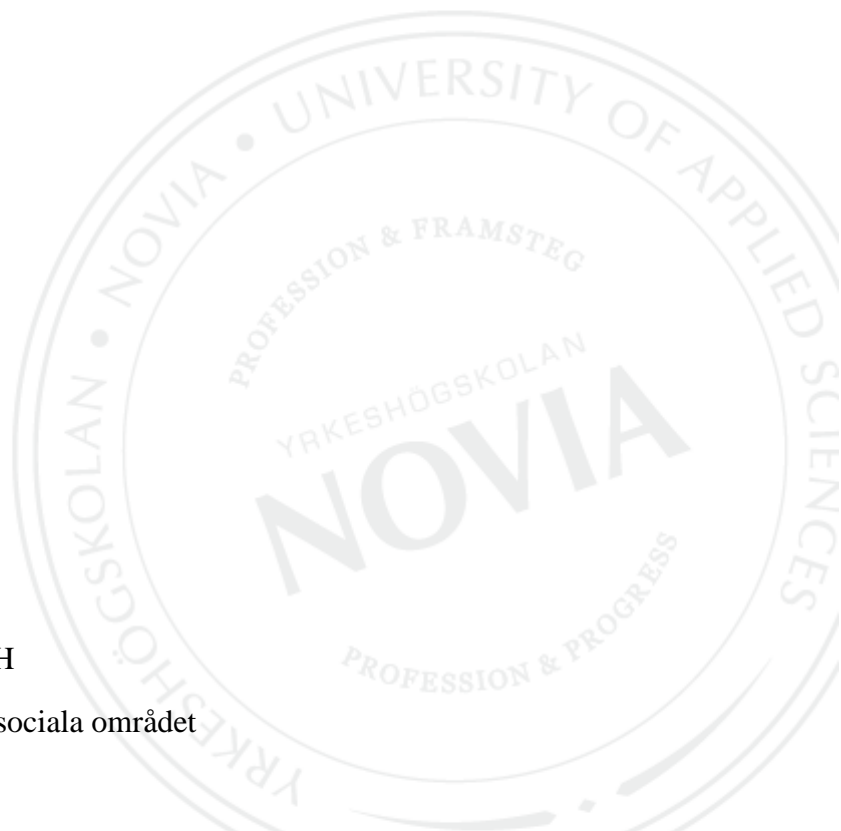
Simon Grundvall

Carola Ekström

Examensarbete för socionom YH

Utbildningsprogrammet för det sociala området

06.05.2013

EXAMENSARBETE

Författare: Simon Grundvall och Carola Ekström

Utbildningsprogram och ort: Det sociala området, Åbo

Handledare: Anna-Karin Lärka

Titel: Varför händer detta mig? Andliga och existentiella frågor och professionellt bemötande inom barnskyddet

Datum 06.05.2013 Sidantal 29 Bilagor 5

Sammanfattning

Syftet med vårt examensarbete är att ta reda på vad barnskyddsanmälda placerade ungdomar i finländska förhållanden tänker om andliga och existentiella frågor och hur man på ett professionellt sätt kan bemöta dessa frågor. Vi har använt oss av två frågeställningar, den första är att hur en ungdom som är placerad inom barnskyddet tänker angående andlighet och existentiella frågor och den andra fokuserar på hur man kan bemöta ungdomar professionellt i andliga och existentiella frågor.

Vårt examensarbete är teoretiskt så vi använder oss av en reducerande kvalitativ innehållsanalys för att komma fram till vårt resultat. I metoden har vi intagit ett rationalistiskt hermeneutiskt perspektiv.

Resultatet för vår första frågeställning är att vi inte kunde svara på den på grund av att det inte blivit gjord någon finländsk forskning som är relevant för vår frågeställning. Vi hittade endast en forskning men den var gjord i Amerika och kan inte direkt kopplas till hur det ser ut i finländska förhållanden. Vi har byggt upp en egen hypotes som resultat kring den teori vi har använt oss av i examensarbetet. De hypoteser vi kommit fram till är varför händer detta mig? Finns det någon högre makt som vakar över mig? Varför mår jag dåligt när alla andra verkar må bra? Hur skall jag kunna lita på någon?

Resultatet för vår andra frågeställning är baserad på vetenskaplig teoretisk litteratur. Resultaten är ömsesidig respekt, skapa tillit, empati, man skall vara i samklang med klienten och ärlighet. Ärligheten innebär att man inte skall besvara sådant man inte kan besvara utan man skall kunna säga att tyvärr kan jag ej besvara detta för jag vet helt enkelt inte svaret på frågan.

Språk: Svenska

Nyckelord: unga, ungdom, andlighet, spiritualitet, bemötande, interaktion, trauma, barnskydd, fosterfamilj

BACHELOR`S THESIES

Authors: Simon Grundvall and Carola Ekström

Degree Program: Social Services, Turku

Supervisor: Anna-Karin Lärka

Title: Why is this happening to me? Spiritual and existential questions and professional approach in child protection

Date 6 May 2013

Page numbers 29

Appendices 5

Abstract

The purpose of this thesis is to examine what youths placed in child protection in Finnish conditions think about spiritual and existential questions and how you as a professional can face these questions in a professional way. In our thesis we have two questions that we have tried to get answers to. The first question is what youths placed in child protection thinks about spiritual and existential questions and the other question focus on how professionals face these questions in a professional way.

Our thesis is based on a theoretical text and the method that we have used is a reductive qualitative content analysis. In the method we have thought out of a rationalistic hermeneutic perspective.

The result for our first question is that we could not answer it because it has not been made any researches that describes how it is in Finnish conditions. We only found one research but it was made in The United States and cannot be used to describe how it is in Finnish conditions. We have built up our own hypothesis as a result and the result is why is this happening to me? Is there a higher power watching over me? Why do I feel like this when everybody else seems to feel fine? How will I ever be able to trust someone?

The result for our second question is based on scientific theoretical literature. The result is mutual respect, building confidence, empathy, you have to be on the same level as the client and honesty. Honesty means to not answer questions you do not have answers to. You should be able to say that you do not have the answer for the question.

Language: Swedish

Keywords: young, youth, spirituality, existential, treatment, interaction, trauma, child protection, foster care

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Målgrupp.....	2
1.2	Syfte, frågeställningar och mål.....	3
1.3	Avgränsningar och definitioner.....	4
1.4	Metodbeskrivning.....	4
1.5	Sökord.....	6
2	Teoretisk bakgrund.....	6
2.1	Ungdomars tankar om andlighet och existentiella frågor.....	7
2.2	Professionellt bemötande av andliga och existentiella frågor.....	10
2.2.1	Professionalitet.....	13
2.2.2	Empati.....	15
2.2.3	Etiskt bemötande.....	16
3	Analys.....	18
4	Resultat.....	21
5	Kritisk granskning.....	23
5.1	Hållbar utveckling.....	24
5.2	Tillförlitlighet.....	24
5.3	Etiska förhållningssätt.....	25
6	Avslutande diskussion.....	26
	Källförteckning:.....	27
	Bilagor.....	30

1 Inledning

Vi har inom ramen för projektet Andlighet, Spiritualitet och Livsfrågor - You name it! bestämt oss för att göra en kvalitativ reducerande innehållsanalys för att granska hur andliga och existentiella frågor tas upp i olika forskningar. Då vi båda studerar inom profileringen resursförstärkande socialpedagogiskt arbete bland barn, unga och familj och bägge arbetar inom barnskyddet med ungdomar i åldern 13-18 år är vi ute efter att förstärka våra kompetenser speciellt vad gäller att analysera, reflektera och utifrån detta skapa en syntes i vårt arbete på fältet. Vår avsikt är också att stärka våra kunskaper på det kommunikativa och uttrycksmässiga planet.

Yrkehögskolan Novia beskriver socionomens kärnkompetenser i etik och klientarbete på följande sätt:

"Etisk kompetens inom det sociala området: Socionomen (YH) har internaliserat det sociala områdets värderingar och yrkesetiska principer och förbinder sig att verka enligt dem. Hon/han har förmåga till den etiska reflektion som det sociala områdets yrken förutsätter. Han/hon kan beakta att varje individ är unik och kan verka i situationer där det råder värderingskonflikter. Socionomen (YH) befrämjar jämlikhet och tolerans och strävar till att förebygga marginalisering på samhälls-, grupp- och individnivå.

Kompetens i klientarbete: Socionomen (YH) kan tillsammans med klienten skapa professionella relationer som befrämjar samarbete, interaktion och klientens delaktighet. Han/hon förstår klientens behov och resurser utgående ifrån kontexten. Socionomen (YH) kan målmedvetet tillämpa olika teoretiska utgångspunkter och arbetsmetoder och har förmåga att utvärdera dem. Han/hon kan målmedvetet stöda och handleda olika klienter och klientgrupper i deras vardag, under olika skeden i deras uppväxt och utveckling samt i olika livssituationer." (Yrkehögskolan Novia 2013).

Projektbeskrivningen för projektets första fas har följande ordalydelse.

"Projektet har som långsiktigt syfte att utveckla metoder och modeller för Socionomer YH, Sjukskötare YH och Hälsovårdare YH som möter människors andliga behov och livsfrågor i olika kontexter, inom församlingsarbete, vård och det sociala området. Det fokuseras på vilka andliga/existentiella frågor och behov människor i olika åldersgrupper, livssituationer, med olika bakgrund och genus har, och hur professionella kan bemöta dessa. Fas 1 fokuserar på frågorna: Vad är andlighet ur mångprofessionell synvinkel idag, och hur möter professionella i olika kontexter andliga och existentiella behov och livsfrågor? Frågorna berör alla livsfaser enligt livscykeln och de mest vanliga livskriser- pubertet, partnerval, barnlöshet, allvarlig eller kronisk sjukdom, pensionering, ålderdom samt traumatiska kriser." (Lindholm 2013).

Leinonen (2012) beskriver att den åldersgrupp av ungdomar i åldern 13-18 år som vi har som målgrupp är i beråd att bygga upp sin identitet och många har även tankar om sitt eget liv och framtiden. Dessa ungdomar är traumatiserade i olika grad, själva ingripandet i en familjesituation och placering utanför hemmet kan åstadkomma en känsla av att vara annorlunda än sina kamrater, en stigmatisering. Placeringen kan också ske långt ifrån hemorten och det nätverk som där finns, både på gott och ont. Ungdomarna själva kan anse sig vara kategoriserade till ett fack av förlorare och därmed känna sig utanför samhället och normala funktioner, en viss determinism och bitterhet kan ta över tankarna.

Leinonen (2012) tar i sitt verk upp olika forskares syn på upplevelsen av kategorisering och vilka risker det medför för ungdomens framtida utveckling. Det är ju i ungdomsåren som framtiden skapas. (Leinonen 2012, s. 14 -21).

Därför anser vi att det kräver ett mycket professionellt bemötande av den som arbetar med dessa ungdomar för att kunna diskutera framtid och olika andliga och livsåskådningsfrågor med dem.

1.1 Målgrupp

Målgruppen för vårt arbete är ungdomar i åldern 13 -18 år placerade utanför hemmet som en barnskyddsåtgärd. Gemensamt för ungdomarna är att de får sin huvudsakliga fostran utom det egna hemmet, även i saker som berör andliga och existentiella frågor. Ungdomarna kommer från heterogena förhållanden och är i olika levnadsskeden och ålder, så de har även en heterogen a´priori kunskap och kognition av frågor. Det här utgör samtidigt en utmaning även för oss att hitta relevant forskning och material som möjligtvis skulle gå att använda för olika åldrars barn med olika bakgrunder. Enligt en av Undervisnings- och Kulturministeriet utgivna rapporter var 17 064 ungdomar placerade utanför hemmet år 2011. Av dessa var den största och samtidigt årligen ökande gruppen ungdomar i åldern 13 – 17 åringar. (Pekkarinen & Vehkalahti & Myllniemi 2012, s. 36-41).

Vi har valt att använda oss av den gemensamma benämningen placerad för dessa ungdomar. Begreppet inbegriper alla former av placeringsåtgärder inom det förbyggande, samt det korrigerande barnskyddet. Dessa varierar från olika öppenvårdsåtgärder såsom stödfamiljplaceringar, fosterfamiljer, kortvariga krisplaceringar till omhändertagna ungdomar placerade på ungdomshem. Då själva benämningen barnskydd, inbegriper ett

stigma ännu i dessa dagar och ger en förutfattad negativ uppfattning om dessa ungdomar, kommer vi att för dessa ungdomar använda den mera neutrala benämningen placerade.

1.2 Syfte, frågeställningar och mål

Som framkommer i projektbeskrivningen riktar projektet in sig på hur olika professionella tar upp människans andliga och existentiella behov i olika sammanhang. Vi kommer att bidra med de kompetenser en blivande Socionom YH har för att hitta fram väsentligt material för att kunna arbeta socialpedagogiskt resursförstärkande tillsammans med den målgrupp vi fokuserar på. Vi hoppas på att få våra frågeställningar besvarade och att materialet skall förstärka de kompetenser vi vill bearbeta hos oss själva.

Syftet med vårt examensarbete är att beskriva vad andlighet och existentiella frågor är för placerade ungdomar utom hemmet i finländska förhållanden och hur en socionom som arbetar med dessa ungdomar kan bemöta dessa frågor.

Våra frågeställningar är:

- Hur tänker en ungdom som är placerad inom barnskyddet om andlighet och existentiella frågor?
- Hur kan man bemöta ungdomar professionellt i andliga och existentiella frågor?

Vi kommer att granska hur litteraturen tar upp ungdomarnas frågor om existens och andlighet. Hur borde en socionom handla i en situation där klienten ställer och avkräver ett svar på sina frågor i dessa ämnen, och kan en socionom med profileringen resursförstärkande socialpedagogiskt arbete bland barn, unga och familj handleda ungdomarna i dessa saker?

Vårt mål är att skapa en så bred teoretisk bakgrund som möjlig som svar på våra frågeställningar. Med hjälp av den teoretiska bakgrunden kan de som arbetar med projektets andra fas gå vidare i projektet. Slutresultatet blir förhoppningsvis en metod eller ett arbetsredskap professionella kommer att kunna använda sig av i arbete med ungdomar i diskussion om andliga och existentiella frågor.

1.3 Avgränsningar och definitioner

Eftersom vi inte valt profileringen inom kyrkans arbete och därför inte har studerat teologi anser vi oss inte ha den kunskap det kräver att behandla andlighet ur ett religiöst perspektiv. Vi har därför antagit en sekulariserat perspektiv och inriktar oss mera på existentiella frågor ur andra till socialpedagogiken nära anknytande vetenskaper och de teorier som där framkommer.

Vi har i vår litteratursökning kommit fram till att följande vetenskaper, förutom socialpedagogiken på vilken socionomen bygger upp sin vetenskapliga hemvist, religionssociologi, socialpsykologi, krispsykologi, sociologi, pedagogik och etik kan innehålla för vårt arbete värdefullt material.

Definitioner av de grundläggande begrepp vi skriver om i detta examensarbete är följande:

Andlighet – Andlighet betecknas i Svenska Akademiens ordlista (2005) enbart som ett substantiv. Detta är kännetecknande för hur stort begrepp det är fråga om. Ordet tolkas och ges olika innebörd beroende på vilken vetenskaplig inriktning, som betraktar ordet. Enligt Nationalencyklopedin (2013) avser begreppet andlighet mänskliga icke-materiella strävanden, som inte med nödvändighet är religiösa.

Existentiell – ”*Allt det som berör människans existens*”. (Svenska Akademiens ordlista 2005). Även Nationalencyklopedin (2013) hade samma definition, men med tillägget ”är avgörande för människans existens”.

"Existens, existere, existentialism - orden har sina rötter i det latinska ex-sistere som översätts med ut ur mörkret, visa vägen, gå fram. Det är en filosofi om den mänskliga tillblivelsen." (Helleday & Wikander 2007, s. 130).

1.4 Metodbeskrivning

Då vi har som syfte att komma fram till vad andlighet och existentiella frågor är för placerade ungdomar utom hemmet och hur en socionom som arbetar med dessa ungdomar kan bemöta dessa frågor måste vi hitta en forskningsmetod som bäst motsvarade de behov vi har i vårt arbete. Genom att det inom vårt eget område, det socialpedagogiska, finns begränsat med forskning om hur man på ett professionellt sätt skall bemöta ungdomarnas behov av att diskutera andliga och existentiella frågor, har vi studerat till

socialpedagogiken angränsande vetenskaper för att hitta ett svar som motsvarar det vi är ute efter i vårt syfte med arbetet.

Vi använder oss av en reducerande kvalitativ innehållsanalys som metod. I metoden intar vi ett rationalistiskt hermeneutiskt perspektiv. Datainsamlingen kommer att ske via dokumentanalyser ur vilka det går att deducera en för vår problemformulering passande syntes. (Larsson & Lilja & Mannheimer 2005, s. 91-130).

Metoden innebär att vi läser in oss på vad olika vetenskaps grenar och författare kan bidra med då det gäller att diskutera det mycket intima som en persons andliga frågor innebär, med ungdomar, som befinner sig i en situation de kanske upplever att de inte bemästrar och är i ett stort behov av att få en tro på framtiden. Enligt Patton (1990) innebär metoden att genom att studera vissa enskilda teman ur olika källor för att se hur de förhåller sig till det undersökta och sedan förkasta ovidkommande och ur det kvarblivna sålla fram den röda tråden, som så småningom i projektets andra fas kan sammanfogas till vad som kunde bli en resursförstärkande socialpedagogisk metod för hur samtal med ungdomar gällande andlighet och existentiella frågor kunde föras. (Larsson & Lilja & Mannheimer, 2005 s. 92).

Valet av denna forskningsmetod ter sig naturlig främst genom följande faktorer :

- etiska aspekter
- tiden vi har till förfogande
- metodens användbarhet för vårt syfte
- svårigheter att få alla lov i tid för att göra enkätundersökningar
- metoden mest lämpad för vårt ändamål

Genom den reducerande och deducerande innehållsanalysen kommer vi att försöka få fram så mycket teori och forskning som möjligt. Vi kommer att använd oss av ett rationalistiskt perspektiv i enlighet med den av Larsson, Lilja och Mannheimer (2005) hänvisade metod som tagits fram av flera andra forskare (Stigendal, 2002; Marc-Wogau & Johannesson, 1971.s. 91) Vi kommer även att pröva resultatet av vår teori med en mindre grupp av våra arbetskamrater för att få feedback på våra tankegångar om teorin. (Larsson & Lilja & Mannheimer, 2005 s. 21).

1.5 Sökord

Största delen vårt material har vi gått igenom i bokform. Materialet har vi till stor del hittat genom att gå igenom olika bibliotekskatalogers utbud Vesta, Lukas, Åbo stadsbibliotek och Karis stadsbibliotek. Genom att gå igenom det lånade materialets källförteckningar har vi kommit vidare i vårt arbete. Även internet sökning har gett oss bra källor. Vi har då använt oss av bibliotekens e-bibliotek men också helt vanliga sökmaskiner såsom Google. Google sökning har vi mest använt oss för att söka upp bakgrundsinformation gällande de författare vi använt oss av samt olika andra författare som hänvisats till i böckerna. Vi har därför inte närmare fört någon statistik på dessa sökningar, eftersom vi enbart kollat upp tillförlitligheten på de författare vi använt i vårt arbete.

Följande sökord har vi använt oss av i sökandet av litteratur till examensarbetet:

unga, ungdom, youth, adolescence, andlighet, spiritualitet, spirituality, livsfrågor, bemötande, neglect, interaktion, psykoterapi, krispedagogik, krispsykologi, need, crise, trauma, foster care.

Sökorden har också blivit använda när vi sökt artiklar via internet . De databaser vi använt oss av att söka artiklar är EBSCO, Emerald, Google, Google Scholar, SveMed+, Web of Knowledge, Arto och Doria.

Av dessa databaser visade det sig att EBSCO och Emerald innehöll för vårt arbete mest relevant material. Tyvärr var en stor del av det material vi fann avgiftsbelagt och i många fall krävdes registrering för att få full tillgång till texterna. En stor del av artiklarna innehade heller ingen relevans till vårt examensarbete.

I bilaga 1 kan man se en tabell som visar hur vi gått tillväga med sökningar efter artiklar till examensarbetet.

2 Teoretisk bakgrund

Att bli placerad utom sitt eget hem åstadkommer hos ungdomen en oundviklig känsla av övergivenhet och att inte bli förstådd eller hörd och kan motsvara en kritisk traumatisk händelse. Detta trauma kan vara under en längre tid eller vara snabbt övergående, men den kräver alltid att händelsen bearbetas tillsammans med någon. Vanligtvis beror placeringen inte på någon speciell enskild händelse, utan är mera en följd av en längre tid med ackumulation av olika problem, som tills sist blir så komprimerade att en intervention i

familjen är den enda möjliga lösningen. Trots att det är frågan om en mycket personlig kris kan den unga genomgå alla de i krispsykologin upptagna reaktioner för en traumatisk kris. (Saari 2012, s. 25-27). En placering, även om det är fråga om en individuellt baserad händelse, kan sägas uppfylla de av katastrofpsykologen Salli Saari uppräknade kriterierna på en traumatisk händelse. Det första kriteriet är att händelsens eller situationens oförutsägbarhet. Det andra villkoret är att händelsen inte går att kontrollera, att ungdomen har en svårighet att påverka händelserna med sin egen aktivitet. Det tredje kriteriet är att händelserna prövar och förändrar våra livs värderingar. (Saari 2012, s. 22-24).

För att det skall var möjligt att bearbeta en traumatisk händelse eller händelseförlopp och kunna skapa sig en bild av en bra framtid krävs det att följande tre villkor finns. Det första villkoret är att framtiden måste vara möjlig att förutse. Det andra villkoret är att individen måste ha en möjlighet att på något sätt kunna påverka sin egen framtid. Det tredje villkoret är att det måste finnas något att se framemot. För en ungdom som har råkat ut för en omhändertagningsprocess, som kan vara mycket traumatiserande, är det inte självklart att dessa villkor uppfylls. För framtidens del skulle det vara mycket viktigt att processen med att återgå till vardagen skulle komma igång. Då individen i sin egen behandling av traumat kommit fram till att det här är en del av mig och min historia, en del framtiden byggas upp. Det viktiga är att komma ihåg att redan en obehandlad traumatisk händelse kan åstadkomma personlighetsstörning. (Saari 2012, s. 66-68).

Hos en ungdom, som är mitt inne i sin pubertetsutveckling och där igenom kämpar med att skapa sig sin egen identitet genom att ifrågasätta de värderingar föräldrar och auktoriteter i deras närhet har, kan en placering utom hemmet leda till en chockartad reaktion som kan vara mycket svår att bearbeta utan sakkunnig hjälp. Samtidigt kan det också vara problematiskt och psykiskt tungt för ungdomar när man är mitt i identitetsbildandet att bli barnskyddsanmäld och placerad på grund av att man kan tycka sig vara annorlunda än andra ungdomar som inte upplevt samma som man själv. (Leinonen 2012, s. 17).

2.1 Ungdomars tankar om andlighet och existentiella frågor

När man pratar om att vara andlig eller spirituell är det för de flesta människor ett sätt att hitta en mening med till exempel sitt liv och att man har eller känner ett band eller en kontakt med någonting man anser är större än sig själv. Detta behöver enligt Bandura (2009) inte ha någonting med religion att göra. (Bandura 2009, s. 170).

Wernham (2004) menar att spiritualitet, moral, religion och tro kan hjälpa till att hjälpa en genom en kris eller en svår period. De faktorerna kan i sådana fall fungera som resiliens förstärkande hos en människa. (enligt Mohajer & Earnest 2009, s. 432).

Jackson & Roller White med flera beskriver också i en amerikansk undersökning att andlighet kan ha en resiliens förstärkande funktion för dessa ungdomar. I denna undersökning ses andlighet ur den religiösa aspekten, men även en stark tro på något övergripande gott kan fungera som en strategi för att klara sig vidare i livet. (Jackson, Roller White, O'Brien, DiLorenz, Cathcart, Wolf, Bruska, Pecora, Nix-Early & Cabrera 2009, s. 110).

Lektorn vid Lunds universitets teologiska fakultet, Arlebrink (2012), tar i sin bok *Existentiella frågor - inom vård och omsorg* upp Millers och Thoresens (2010) definition av andlighet. Enligt dem är andligheten ett vidare perspektiv än religiositet och bygger på ett individbaserat medvetande, som är mera övergripande än religiositeten. De ser andligheten som ett attribut för individen, då religionen mera fokuserar på en beskriven tro samt olika institutionella ritualer och praxis. Till skillnad från andligheten utövas också religionen som en organiserad verksamhet i grupp eller församling.

Andligheten är alltså individens medvetenhetsgrad och inre upplevelse av varandets väsen och är nödvändigtvis inte kopplad till en viss religion. Denna upplevelse kan även diskuteras med andra individer, som även de har sin subjektiva andlighet. (Arlebrink 2012, s. 33).

Hutchison (1999) beskriver andlighet på detta sätt:

"människans sökande efter mening och moraliskt meningsfulla relationer mellan sig själv, andra och omgivande universum liksom efter existensens grund oavsett om denna förstås i termer som är teistiska, ateistiska, nonteistiska eller vilken som helst kombination av dessa. Andlighet är ett vidare begrepp än religion och andliga uttryck kan tänkas omfatta en specifik religiös institution eller inte". (enligt Helleday & Wikander 2007, s. 159).

Utifrån denna definition kan sägas att andlighet inte behöver ha någonting med religion att göra utan man kan uppleva andlighet genom egentligen vad som helst. Känslan av meningsfullhet kan vara en andlig upplevelse. (Helleday & Wikander 2007, s. 159-161).

Enligt Zohar (2000) kan man beskriva andlighet på flera olika sätt hos en människa. Några viktiga sätt han beskriver är:

- Att man ser den värld man lever i som en helhet.
- Man accepterar döden som en del av livet och lever därefter
- Man får söka efter existentiella frågor och svar
- Man blir ett med sig själv. Acceptans.
- Man skall behandla andra så som man själv vill bli behandlad.

(enligt Helleday & Wikander 2007, s. 160-161).

Bruskas (2008) menar att man kan ha svårt att klara av och hantera stress och känslor när man blivit placerad bort från sin familj. Man blir placerad bort från de man alltid vistats med och de man känner bäst och tycker om till främlingar man aldrig tidigare träffat. Speciellt svårt kan det vara när det finns mera traumatiska upplevelser som hänt inom familjen än själva placeringen som i sig också är traumatisk. (enligt Jackson & Roller White m.fl.2009, s. 111-115).

I Jackson och Roller Whites undersökning som är gjord år 2009 intervjuade man 188 ungdomar i åldrarna 14-17 år. I undersökningen frågades ungdomarna vad som får dem att må bättre när någonting gör att det blir tufft eller tungt i deras liv. Det som största delen, cirka 93 procent svarade på frågan var att de försöker vara hoppfulla. Något de också påpekade var att kärlek och förlåtelse hjälpte till att komma igenom den tuffa tiden de upplevde. Utifrån undersökningen framkom att stor del av ungdomarna upplever spiritualitet och att vara spirituell med att ha en god kontakt med gud eller någon annan högre makt som de inte kunde beskriva men tror att finns. Men många ansåg också att de upplever spiritualitet utifrån något de utövar. Det som framkom att man kan utöva är som exempel kulturella evenemang, dans, yoga, meditation, konst eller att skriva. (Jackson & Roller White m.fl.2009, s. 115).

I undersökningen ville man att ungdomarna skulle ge mera exempel på vad de exakt gör när något traumatiskt eller hemskt händer i deras liv. De svar som ungdomarna gav var att 67 % ägnar mera tid för sig själv, 59 % av ungdomarna ber för att på det viset få kraft och hjälp och 56 % vänder sig till någon annan med sina problem och tankar. Ett annat resultat av undersökningen är att stor del av ungdomarna i undersökningen tar hjälp av spiritualiteten på olika sätt för att klara sig igenom en svår tid eller trauma. Därför är det viktigt att man som professionell stöder och stöttar ungdomarna i detta när man arbetar med dem. (Jackson & Roller White m.fl.2009, s. 111-115).

I undersökningen frågade man också ungdomarna ifall de har något andligt eller spirituellt mål i sitt liv. Det ungdomarna svarade var att 34 % ansåg att deras mål är att följa en högre makt och det mål den högre makten har gett åt dem. Av ungdomarna hade 24 % som mål att bli bättre människor och 15 % hade som mål att ta reda på meningen med livet. Av ungdomarna svara 12 % att de hade som mål att ta reda på vem egentligen är, 5 % svarade att de hade som mål att göra världen till en bättre plats och 4 % svarade att de hade som mål att lära känna en högre makt. (Jackson & Roller White m.fl.2009, s. 114).

2.2 Professionellt bemötande av andliga och existentiella frågor

Enligt den i pedagogiska ämnen specialiserade professorn Tapio Puolimatka hör det till livets grundläggande natur att människan begrundar livets mening. Ett liv utan mening har ingen betydelse. Därför är det speciellt viktigt att som professionell inom en fostringsuppgift klargöra för sig själv sina egna värderingar i detta hänseende. Endast genom att känna till sina egna värderingar är det möjligt att föra en neutral och kritisk diskussion om värdesanning med ungdomen. Puolimatka tar upp två olika perspektiv som råder för hur individen bygger upp sina värderingar. Enligt det första perspektivet bör fostran gå ut på att hjälpa ungdomen hitta sin egen värdesanning som hjälper honom att urskilja vad som är viktigt och rätt i samhället. Värdesanningarna är en förutsättning för mänsklighet, baserar sig inte på individens egna preferenser utan de hjälper honom att begrunda hur de här preferenserna står i förhållande till vad som är rätt. Denna sanning skall vara självständig och integrerad i ungdomens egen tankevärld. Sanningen skall vara bestående och oberoende av ytligheter och förändringar i samhället. Att veta vad som är rätt och fel, gott och ont samt att alltid handla utifrån dessa preferenser. Enligt Puolimatka skapar individen inte den värdesanning hon föds till, men hon kan påverka vilka värderingar hon anser vara viktiga och hur hon följer dem. Puolimatka anser därför att det är fostrarens uppgift att föra den kritiska diskussionen som hjälper ungdomen att klargöra sin egna värderingar i livet. Ur det andra perspektivet kan individens värderingar hela tiden skapas på nytt, utifrån de samhälleliga och vad hon för tillfället själv vill. Individen är helt fri att välja värderingar, det finns inget gott och ont, rätt eller fel, dessa värderingar är bara mänsklighetens skapelser och kan som sådana alltid värderas om utgående från erfarenhet och upplevelser på vad som ger individen tillfredsställelse. Värderingarna har ingen prioritetsordning, utan de kan alltid omvärderas. (enligt Purjo & Gjerstad (red.) 2011, s. 12-14).

En av etikern och teologen Knud Ejler Løgstrups (1978; 1982; 1986) grundläggande tankar är att människan är ett subjekt, vilket då automatiskt innebär att hon inte kan behandlas som ett objekt. Løgstrups begrepp - interdependens - innebär att människorna lever i relationer och att ingen människa kan dra sig undan denna relation. Vi har en etisk fordran eller ett etiskt krav på oss att ta hand om den människa vi har i vår hand. (Arlebrink 2012, s. 105).

För att kunna se på framtiden med förtröstan krävs det att individens alla behov kan tillgodoses både på det fysiska och psykiska planet. Här till hör även att det ges möjlighet att också få diskutera andliga frågor med någon. Därför är det viktigt att den person som är färdig att bemöta dessa frågor tar upp dem på ett rätt sätt. Genom att Logstrup tar upp interdependens, den inbördes relationen mellan människorna, bör även andligheten vara möjlig att diskuteras inom denna relation. (Arlebrink 2012, s. 105).

Pedagogen och sociologen Aspelin (2010) hänvisar i sin bok till Scheffs teori (1990;1994; ;1997) om sociala band och attunement. Dessa begrepp är intimt förknippade med varandra och karaktäriserar det sätt individer kommunicerar med varandra. Sociala band är kontakter som skapas genom interaktion och är inte visuellt synliga, men som genom sin existens bestämmer hur kommunikationen mellan två personer fungerar. Enligt Scheff är begreppet dynamiskt och ändrar karaktär beroende på situation och specifika händelser. De sociala banden byggs upp varje gång vi är tillsammans med andra och de karaktäriseras av att de bygger på individernas interaktion och relation till varandra. Det vi uttrycker verbalt eller non-verbalt bygger upp sociala band. Att bygga upp relationer som bygger på sociala band är enligt Scheff ett fundamentalt behov hos varje individ. Att bygga upp de sociala banden är en dimension som bygger på vad som sägs, hur det sägs och hur det framförs. Framför allt är den sistnämnda aspekten är viktig i relationen som de sociala banden innebär. (Aspelin 2010, s. 25-27).

Förutom teorin om sociala band innehåller Scheffs teori ett begrepp som Attunement . Aspelin har översatt denna term som *samklang*. Samklang innebär att individerna har en förmåga att avläsa varandras budskap, både på det kognitiva och det emotionella planet. Den kognitiva samklangen skapas av den verbala kommunikationen, medan den emotionella samklangen är beroende av individernas kapacitet att avläsa och tolka varandras non-verbala kommunikation. (Aspelin 2010, s. 25-27).

Då det gäller interpersonell kommunikation går det inte att förbise filosofen Martin Buber (1878-1965). Jacobsen (2000) tar i sin bok upp Bubers (1923) tankar om Jag-Du som behandlar relationskompetens. Enligt Buber kan en äkta relation inte uppstå mellan ett subjekt-objekt utan endast mellan två subjekt. Människan kan leva endast i en gemenskap med andra Jag. Jaget existerar inte utan Duet och först då denna relation öppnar sig utan förbehåll mot varandra och existerar i total närvaro inför varandra, kan ett Jag-Den eller Jag-Det förhållande till den omgivande mänskligheten och världen uppfattas. (Jacobsen 2000, s. 150-151). Jag-Du förhållandet är ständigt levande och skiftande beroende på gemenskapen. Tillsammans skapar Jag och Du ett förhållande till Den-Detet.

Bubers tankegångar inbegriper också ett sätt att se på dialogen som ett öppet och förtroendegivande utbyte mellan två Jag. Dessa två jag går in i dialogen som jämbördiga parter utan att försöka påtvinga den andra sina egna synpunkter eller underkasta den andra. Dialogen kräver bekräftelse av den andra samt äkta respekt för den andras tankar. En dialog kan inte basera sig på viljan att ändra den andra, utan att ge impulser och nya synsätt på samma saker. Genom att högakta den andras tankar bekräftar Jaget den andra Jaget som en jämbördig. (Jacobsen 2000, s. 158).

Religionspsykologen Owe Wikström behandlar vikten av att uppleva ensamhet, som en förutsättning för att kunna knyta an till andra personer. Det är i ensamheten individen kommer i kontakt med sina innersta känslor och kan skapa sig en uppfattning om sina egna värderingar. Enligt Wikström kan endast en person som är medveten och i harmoni med sina egna innersta känslor uppleva en bra och jämbördig gemenskap med andra individer. En sådan person behöver inte känna behovet av att binda sig vid andra endast för att inte behöva uppleva ensamheten. Ensamheten är en väg till självständighet och inre styrka. Wikström hänvisar här till psykoanalytikern och barnläkaren Winnicott som hävdar att förmågan att vara trygg i ensamheten härleder sig från spädbarnets interaktion och relation till modern. Han anser också att i ensamheten är människan i växelverkan med Gud och kan i det skede känna hans närhet, i en gemenskap mellan Jag och Du. (Wikström 2007, s. 38-39).

Även Wikström (2007) tar upp det äkta samtalet som en förutsättning för ett gott inre liv, Han baserar sin text på Arne Anderssons skrift *Att samtala* (1976). Wikström betonar hur viktigt ett gott och äkta samtal är för individen. Ett äkta samtal mellan två individer innebär inte enbart att fylla ut tystnad, utan att formulera sig själv och sina upplevelser. Tystnaden har sin givna roll i samtalet, tystnaden betonar det sagda. Ett gott samtal innebär

inte konversation, utan är ett genuint utbyte av tankar och upplevelser. Genom att kunna sätta ord på upplevelser och minnen, ger det individen en förståelse av sig själv och sitt liv. Människan har ett inneboende behov av att få delge sin livshistoria för någon och då bör samtalet fungera som ett utbyte, därigenom skapar samtalet gemenskap och medvetenhet. Det goda samtalet bör bygga på den etiska principen att respektera den andras åsikter, att kunna vara oense utan att bli osams. I det goda samtalet bör det råda förtroende mellan parterna. Samtalet leder nödvändigtvis inte alltid till en synnes eller överenskommelse, men det bör inte leda till en polarisering av åsikterna. (Wikström 2007, s. 39-41).

2.2.1 Professionalitet

Psykologen och psykiatern Ulla Holm (2005) har forskat i begreppen empati och professionellt förhållningssätt. Enligt henne är dessa båda begrepp en förutsättning för att kunna fungera på bästa sätt i alla yrken som har med människor i behov av stöd och hjälp att göra. Båda elementen bör finnas med i yrkesutövandet. Den professionella hållningen inbegriper olika inre kompetenser förutom teoretisk kunskap. Av dessa anser Holm begreppen hör ihop och är de viktigaste aspekterna i ett socialt arbete. Hennes bok är skriven för personer som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med personer i behov av stöd och hjälp. En förutsättning för en bra relation mellan den professionella och hennes klient är att kunna förmedla till klienten att hon/ han bekräftas, ses och blir förstådd. Holm upplever dock att det fortfarande råder förvirring i vad professionell hållning och empati innebär och har därför definierat sin uppfattning om detta, utgående från hur de psykodynamiska och de social- och utvecklingspsykologiska vetenskaperna beskriver begreppet. (Holm 2005, s. 15-18).

Holm har analyserat professionell hållning genom olika forskningar och diskussioner, främst inom det psykodynamiska och socialpsykologiska fältet, men vilka undersökningarna och diskussionerna är framgångsrika inte närmare i hennes texter. I sin analys har hon kommit fram till en sammanfattning om vad hon anser vara professionell hållning:

”Professionell hållning innebär en ständig strävan att i yrkesutövandet styras av det som - på kort och lång sikt - gagnar den hjälpsökande, inte av de egna behoven, känslorna och impulserna. Det innebär att visa respekt, intresse, värme, medmänsklighet, empati och ett personligt bemötande.” (Holm 2005, s.42).

Enligt Holm består den professionella hållningen av följande inre kompetenser:

- kunskap – inte enbart teoretisk kunskap, utan kunskap baserad på erfarenhet.
- självkännedom - kännedom om sina egna starka och svaga punkter.
- empati – förmåga att uppleva hur den andra kan känna olika känslor
- självreflektion – förmåga att reflektera över de egna känslorna och varifrån de härstammar.
- självdisciplin - att fungera personligt i varje situation och gentemot varje klient.

(Holm 2005, s.43).

Förutom dessa inre kompetenser bör den professionella hållningen inge trygghet som baserar sig på respekt för den andra som person. Professionalitet innebär även att vara personlig och äkta inför den andra. Det här innebär att även kunna sätta upp gränser, eller att ha olika åsikter med klienten. Enligt Holm kan det visa på dåligt omdöme och brist på respekt för den andra om man inte vågar visa även denna sida av sin professionalitet. (Holm 2005, s. 49-50).

Människors egen tolkning av och uppfattning om sin situation bör vara utgångspunkten för all fostran. Man bör ha rätt att beskriva situationen på sitt eget språk, med egna ord. Relationen mellan fostraren och den som fostras bör vara baserad på ömsesidig högaktning, ett villkorslöst godkännande av den andra personen. Dialogen skall vara ett samarbete mellan de som fostras och den som fostrar. Konsten att kunna föra en dialog är konsten att möta en ung människa som den speciella och enastående varelse hon är. (Hoikkala & Sell (red.) 2010, s. 37).

Jacobsen (2000) tar upp socialpedagogen Freire´s (1973) tankar om dialogen. Freire ser dialogen som en horisontal gemensam sökande handling, kommunikation, mellan två parter. Enligt Freire bör dialogen innehålla två dimensioner som är i växelverkan *reflexivitet* och *handling*. Enligt Jacobsen ser Freire fem kännetecken som är nödvändiga för en bra dialog. De kännetecknen är kärlek, ödmjukhet, avsaknad av självtillräcklighet, önskan att lära sig mera och hopp. (Jacobsen 2000, s.160).

Enligt Eriksson & Markström ansåg Freire (1974) dialogen som ett sätt för individen att bli medveten om sig själv och sin omvärld. Utan en öppen och jämbördig dialog förändras individen från att vara ett subjekt till att bli ett objekt oförmöget att göra något för sin egen situation Freire kallade detta tillstånd för ”tystnadens kultur”. Individen måste också få gå

med i kommunikationen av egen fri vilja och själv få välja vem de vill stå i relation till. (Eriksson & Markström 2000, s.45 & s.204).

2.2.2 Empati

Begreppet empati och själva processen som begreppet inbegriper har främst diskuterats och forskats utgående från psykodynamiska samt socialpsykologiska referensramar. Under senare år har forskning om empati även utökats inom utvecklingspsykologin fokus ligger här på miljö och genetisk forskning av begreppet. Inom utvecklingspsykologin forskas empati begreppet för att få fram om det på något sätt kan relateras till individens förmåga att känna kärlek eller aggression inför andra individer. Holm granskar inte närmare den utvecklingspsykologiska teorin. (Holm 2005, s.70).

Enligt det psykodynamiska perspektivet bygger empati på två olika komponenter, den känslomässiga och den erfarenhetsbaserade förnimmelsen över att kunna lägga in sig i vilken känslostämning en annan individ befinner sig. Dessa växlingar av den egna förnimmelsen är förmedvetna och bygger på individens egna reaktioner vid likartade situationer. Holm förklarar begreppet förmedvetenhet som sådana minnen vilka kan framkallas i situationer som är likartade som det som är aktuellt. Förmedvetna känslor skiljer sig från omedvetna genom att dessa är något individen själv inte är medveten om och som kan framkallas endast via terapi. Förutom växlingen mellan dessa två tillstånd krävs också observation och tolkning av den andras non- verbala agerande. Trots att man i teorin har en kognitiv kunskap och känsla för hur vi själv har upplevt likartade situationer kan man ändå inte ta för givet att den andra personen verkligen upplever situationen på samma sätt som vi själva. (Holm 2005, s. 72).

Det socialpsykologiska synsättet betonar att empati är en form av rollinlärning och på så vis något som utvecklas hos barnet under uppväxten. Rollinlärningen innebär att barnet lär sig tolka vad som det förväntas av det i olika situationer. Holm (2005) framhåller här Meads (1939) synpunkt på att individen utvecklas via interaktion med dem som står henne nära och påverkas även kraftigt av omgivningen. Barnet lär sig på det sättet att se hur andra tar hänsyn och visar hänsyn till varandra. Det kan också lära sig anpassa sina handlingar så att de motsvarar det som krävs i olika situationer. Det här är en ständig process som fortgår hela livet ut. (Holm 2005, s.75-77).

Själva begreppet empati används många gånger felaktigt som en synonym för begreppet sympati, men dessa ord är inte synonyma. Båda visar på en välvillig och vänlig inställning

till andra individer, men empati innebär att både känslomässigt och på en kognitiv nivå uppleva den andra individens känsloläge att uppleva medkänsla. Sympati däremot kan närmast beskrivas att vara av samma åsikt med den andra vilket inte nödvändigtvis behöver vara fallet i en empatisk inställning. (Holm 2005, s.78).

2.2.3 Etiskt bemötande

Ett etiskt bemötande innebär alltid en reflektion över vad som är rätt och vad som är orätt och vad detta innebär för oss själva. Vi bör även vara medvetna om vår egen grundinställning till människan. För att kunna fungera inom den sociala branschen bör den professionella ha en grundsyn på att alla människor har ett lika värde. Teologen Erik Blennberger (2005) kallar denna inställning för människovärdesprincipen vilket innebär att detta höga värde inte kan kränkas och alla bör bli behandlade jämlikt oberoende av social livssituation eller härörd. Detta är en grundförutsättning som vi bör högakta och betyder att vi alltid bör reflektera över vilka handlingar vi utför både mot andra och även gentemot oss själva även vilka konsekvenser detta kan ha för den enskilda individen. . Blennberger menar ändå att om man distanserar sig en aning och se neutralt på denna människovärdesprincip är det inte helt självklart vad denna princip är. Olika argument kan framföras och beroende på synsätt och konsekvensen kan vara att det finns olika etiska principer som bör följas. Enligt Blennberger bör vi först kunna definiera och precisera detta värde. Vad baserar vi principen om människovärdets höga prioritet på, finns det något som argumenterar för denna sak och om det är sant, vad har det för konsekvens på det etiska planet. Frågan om människovärdet som en kulturellt betingad social konstruktion har ansetts kunna vara möjlig. (Blennberger 2005, s.33).

I ett yrke inom det sociala området bör detta vara en pågående reflektion som alltid bör utgå från att välja den regel och den handling som utgöra det bästa för den individ vi har ansvar för. Detta ansvar göra att det inte alltid kan kännas som om det vore möjligt att följa endast ett etiskt perspektiv eftersom en professionell inom det sociala området alltid måste utgå från en människovärdeprincip i sitt bemötande. En etisk princip utmynnar alltid i en moralisk handling och då det gäller att följa människovärdesprincipen är det viktigt att även ta i beaktande konsekvenserna i det man gör. Det är inte möjligt att följa endast den normativa pliktetiken som säger hur vi bör handla, utan vi bör kunna räkna med konsekvenser vårt handlande har. Blennberger kallar detta för att använda sig av en konsekvensetisk beslutsmetod som grund för den pliktetiska normativa handlingen. (Blennberger 2005, s.59).

Förenta Nationerna har redan år 1948 gett ut Deklarationen över de mänskliga rättigheterna ännu 50 år sedan var dess första och etiskt bindande artikel oförändrad och lyder:

”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.” (FN 1998, artikel 1).

Denna etiska tes är bindande för alla länder som ratifierat deklARATIONEN, däribland också Finland, och bör fungera som en ledstjärna för vårt etiska tänkande. Artikeln bygger på den tyska filosofen Immanuel Kant`s Kategoriska Imperativ. Trots att Kant levde på ett helt annat århundrade (1724-1804) som vi, har det av honom uttalade Kategoriska Imperativet behållit sin aktualitet då det gäller en etisk princip att leva efter.

Blennberger (2005) framhäver Kants Kategoriska imperativ som en tudelad uppmaning över hur vi bör handla nämligen i *”personrespektargumentet”* och *”generaliserbarhetsargumentet.”* Dessa uppmaningar lyder:

”Man ska ha behandla människan som ett mål i sig själv och inte bara ett medel”.

”Man ska handla så att regeln för ens handlingar kan vara allmänt erkänd. Man ska kunna önska att alla andra alltid handlar på samma sätt”. (Blennberger 2005, s. 62)

En professionell socionom YH som avlägger sin examen förbinder sig till att följa yrkeskårens etiska regler genom att avlägga den yrkesetiska eden. Då det gäller högskoleutbildade professionella inom den sociala branschen är det Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia ry`s yrkesetiska nämnd som gjort upp de etiska reglerna vilka skall åtlydas. (Talentia ry, 2013).

Eden har följande ordalydelse:

”Jag försäkrar på heder och samvete att jag i mitt arbete förbinder mig att respektera mänsklighetens principer. Syftet med min verksamhet är att befrämja klientens förmåga och möjligheter att leva självständigt liv och utöva ett fullvärdigt medborgarskap. Jag försvarar min klients mänskliga rättigheter. Jag strävar till att förebygga och förhindra att individer och grupper marginaliseras i samhället och att avlägsna följderna av förfördelningen i människors liv. Jag skyddar diskretionen i klientförhållandet. Jag förbinder mig att följa min yrkeskårs etiska principer och direktiv och verkar inte ens under påtryckning i strid med yrkesetiken”.

(Talentia ry, 2013).

3 Analys

Då vår frågeställning var tudelad har vi gjort upp två olika tabeller för att närmare analysera och för oss själva klargöra vårt resultat på frågeställningarna. Den första frågeställningen tar upp frågan om hur en inom barnskyddet placerad ungdom tänker om andlighet och existentiella frågor. Tyvärr har vi inte hittat någon finländsk empiri som kunde besvara denna fråga. Den enda forskning vi har lyckats hitta gällande ungdomar inom barnskyddet och de tankegångar de har gällande andliga och existentiella frågor är amerikansk. Det här påverkar vårt resultat, eftersom den allmänna inställningen till religion och andliga frågor avsevärt skiljer sig i Finland och nordiska förhållanden gentemot USA. Vi kan inte med bestämdhet säga hur den finländska ungdomen tänker i andliga och existentiella frågor. Vi har gjort upp en tabell där vi granskar vad det framgår gällande placerade ungdomars tankegångar om sin placering och vad som kan hjälpa och ge dem tröst. Tabellen är uppbyggd på det viset att vi har plockat det mest centrala från de teoretiker vi använt oss av och deras tankar kring andlighet, spiritualitet och existentiella frågor, ungas tankar om andlighet, ungas tankar om omhändertagande och placering samt allmänt vad unga tänker.

Tabell 1) Ungdomars tankar om andliga och existentiella frågor

Teoretiker	Andlighet/spiritualitet /existentiell	Ungas tankar om andlighet	Omhändertagande /placering	Unga
Saari			Övergivenhet Måste bearbetas Personlighetsstörningar	
Leinonen			Svår att bearbeta Problematiskt och psykiskt tungt	Pubertet. Ifrågasättningar.
Bandura	Meningen med livet eller band eller kontakt med något större			

Jackson & Roller White m.fl.	Stark tro på något övergripande gott.	Gud eller någon högre makt. Man ber för att få kraft. Vänder sig till någon annan med problemen. Bli bättre människor. Ta reda på vem man är. Utöva dans, konst, meditation, kulturella evenemang eller skriva.	Psykiskt tung Ifrågasättning	
Mohajer & Earnest	Kan hjälpa att komma igenom ett trauma eller en kris (Wernham 2004)			
Hutchinson	Sökande efter mening. Andlighet är vidare begrepp än religion.			
Zohar	Se världen som en helhet. Acceptera livet och det som livet innebär. Söka efter existentiella frågor och svar.			
Arlebrink	Vidare perspektiv än religiositet. Individbaserat medvetande. (Miller&Thoresen 2010)			

Den andra frågeställningen gällde hur den professionella kan bemöta den unga i andliga och existentiella frågor. Då vår egen vetenskapliga hemvist, den socialpedagogiska, mer tar fasta på människans egna resurser och är en vetenskap som mer inriktar sig att arbeta med grupper hittade vi till vår teoridel inte så många socialpedagogiska teoretiker som riktade in sig på ett bemötande i en subjekt – subjekt kontext. Vi har valt att utgående från de olika till socialpedagogiken angränsande vetenskapsgrenarna granska vad olika teoretiker anser vara viktigt då det gäller ett bra professionellt bemötande i andliga och existentiella frågor. I kategoriseringen har vi tagit fasta på hur ett gott bemötande ter sig, vad det bör innehålla och vilket resultat det ger.

Tabell 2) Professionellt bemötande ur olika teoretikers och vetenskapsinriktningars synvinkel

Teoretiker	Vetenskapsinriktning	Innebörd av gott bemötande	Innehållet i ett gott bemötande	Resultat av ett gott bemötande
Puolimatka	Pedagogik	Livets mening, värdesanning, rätt och fel, gott och ont, självständiga och bestående värden	Meningsfyllt liv, bestående värden i livet	Förståelse för och etiskt goda värderingar
Løgstrup	Teologi	Interdependens, subjekt-subjekt relation, ansvar, framtidstro, behov, möjlighet att diskutera även andliga frågor inom relationen.	Jämlik relation med möjlighet till öppen diskussion, ansvar, tro på framtiden	Relation som ger framtidstro
Scheff	Sociologi	Sociala band, Attunement, kommunikation, interaktion, dynamisk relation, samklang	Gemenskap. Förmåga att tolka och förstå den andra individens budskap via både verbala och non-verbala kommunikation	Social kompetens
Buber	Filosofi	Relationskompetens, Jag-Du relation, gemenskap, jämbördigt förhållande, förtroende, respekt, högaktning	Äkta relation mellan två subjekt. Jämlighet. Högaktning av den andra personen.	Högaktning och respekt för andra, jämlighet

Wikström	Teologi	Inre harmoni via ensamhet, tystnad som betonar det sagda, självständighet, växelverkan med Gud, äkta samtal, respekt, utbyte av tankar och upplevelser	Harmoni, tystnadens roll i samtalet, respekt för den andra, äkta samtal	Förmåga att leva i harmoni med sig själv och andra
Holm	Psykologi	Empati, bekräftelse av den andra, intresse, förståelse för den andra, trygghet kompetenser, värme, kunskap, självreflektion, självdisciplin	Bekräftelse, förståelse, trygghet, inre kompetenser	Trygghet och bekräftelse
Freiré	Social-pedagogik	Kärlek, ödmjukhet, kunskapsförst, hopp, avsaknad av självtillräcklighet, samarbetande horisontal dialog, reflexivitet och handling	Kärlek, hopp, samarbete, reflekterande horisontal dialog som utmynnar i gemensam handling	Kärlek och empowerment
Blennberger	Teologi	Medvetenhet , göra upp prioriteter, människovärde, etiskt handlande, plikt och konsekvens, moraliska handlingar	Medvetenhet om prioritering. Konsekvens och plikt, handling	Etiska reflektion
Kant	Filosofi	Kategoriska imperativet, personrespekt-argumentet, generaliserbarhets-argument	Respekt för den andra människan, önskan att alla handlade rätt	Människovärde, rättsmedvetenhet

4 Resultat

I den första frågeställningen har vi kommit fram till att vi inte kan besvara den utifrån den teori vi har hittat utan vi kan endast ställa en hypotes över hur ungdomar placerade inom barnskyddet tänker angående andlighet och existentiella frågor. Orsaken till detta är att det inte finns tillgänglig forskning i ämnet som direkt svarar på den frågeställningen. Den enda empiriska undersökningen vi hittat som kunde ge någon sorts svar på vår frågeställning är gjord i amerikanska förhållanden som skiljer sig avsevärt från finska förhållanden. Därmed ger den inte direkt en uppfattning om hur en finsk barnskyddsanmäld placerad ungdom tänker om andliga och existentiella frågor.

Vår egen hypotes utifrån det teoretiska materialet vi har använt oss av i vårt examensarbete är att ungdomarna mår dåligt i Finland men de har väldigt svårt att prata om andliga och spirituella saker. Den finska kulturen kan fungera som ett hinder för forskning i detta ämne i Finland på grund av att den finska mentaliteten är att var och en sköter sitt och dessa saker är mycket intima och det kräver en stark tillit och förtroende mellan klienten och den professionella för att kunna diskutera olika frågor som till exempel andliga och existentiella frågor. Samtidigt sätter också den etiska aspekten käppar i hjulet för en forskning av detta slag för det som händer inom barnskyddet är oftast mycket konfidentiellt och kräver många etiska lov för att kunna utföras om den alls överhuvudtaget går att genomföra. Detta är vår egen hypotes och detta är något som man i fas 2 av projektet detta examensarbete ingår i kunde forska mera om.

Det vi utifrån vår hypotes kommer fram till är att den barnskyddsanmälda placerade finländska ungdomen kan tänka angående andliga och existentiella frågor är till exempel följande:

- varför händer detta mig?
- finns det någon högre makt som vakar över mig?
- varför mår jag dåligt när alla andra verkar må bra?
- hur skall jag kunna lita på någon?

Utifrån den amerikanska undersökningen gjord av Jackson och Roller White m.fl. (2009) som egentligen var den enda som svarade en aning på våra frågor men ur ett amerikanskt perspektiv och inte ett finländskt framkom det att andliga och existentiella frågor bland unga placerade i fosterfamiljer handlar mest om Gud och tro och hur man upplever den. Det framkom bland annat att man ber om styrka från en högre makt om man mår dåligt. Det som också framkom var att man kan uppleva andlighet genom att utöva någon typ av aktivitet så som meditation, yoga, dans, konst med mera. Dessa svar går ändå tyvärr inte att direkt koppla till hur det kunde se ut i Finland.

När det kommer till den andra frågeställningen som behandlar professionellt bemötande i andliga och existentiella frågor framkommer det att för att kunna bemöta dessa ungdomar på rätt sätt kräver det en etisk fordran eller ett etiskt krav på oss att ta hand om den människa vi har omsorg om. Det kräver att man har kapacitet att möta den andra i en äkta relation som ett subjekt-subjekt och att de klarar av tillsammans att bygga upp en relation som bygger på sociala band. Att bygga upp sociala band är en dimension som bygger på vad som sägs, hur det sägs och hur det framförs.

När det kommer till relationen mellan fostraren och den som skall fostras är det viktigt att man ömsesidigt högaktar varandra. Man måste kunna godkänna den andra personen. Relationen baserar sig på en växelverkan mellan två jämställda subjekt. Här är det viktigt att man som professionell godkänner att ungdomen själv får välja vem den anförtror sig åt. Bemötandet mellan den professionella och ungdomen skall ske i en trygg och bekräftande atmosfär och vars mening är att inge framtidstro och hopp.

Det man skall tänka på när det gäller professionellt bemötande i arbete med vår målgrupp är:

- ömsesidig respekt
- tillit
- empati
- man skall vara i ”samklang” med klienten
- ärlighet, inte besvara sådant man inte kan besvara utan då skall man kunna säga att tyvärr kan jag ej besvara detta för jag vet helt enkelt inte svaret på frågan

5 Kritisk granskning

Det är inte möjligt att tänka sig någon form av kvantitativ undersökning, inte heller en triangulering mellan kvantitativ och kvalitativ forskning skulle ge oss ett önskat resultat.

En möjlighet till metod i detta examensarbete kunde ha varit att använda sig av en fokusgrupp och genom den få fram en uppfattning om ungdomarnas tankar gällande andliga och existentiella frågor.

Men på grund av att de placerade ungdomarna är en så pass utsatt grupp vore det oetiskt att skaffa sig dokumentation av dem via någon form av intervju eller enkätundersökning. Dessutom skulle det med tidsramen för denna examensarbetsprocess inte varit möjligt att få alla behövliga lov och fokusgruppen ihopsamlad i tid för att kunna genomföras och för att kunna processa resultatet ut av det. Vi tvivlar också på att vi kunde få ett undersökningslov för detta ändamål. Därför valde vi enbart att göra en litteraturanalys.

Vi anser att vårt slutresultat gav oss mycket information och med tanke på de personliga kompetenser vi ville utveckla i vårt arbete var det betydelsefullt.

5.1 Hållbar utveckling

Vår uppgift som professionella fostrare är att se till att den målgrupp vi har ansvar för skall ges de bästa möjliga förutsättningar att få en bra framtid. Den hållbara utvecklingen utgår alltid från den enskilda individen och genom att ge dessa ungdomar redskap för att klara sig i det samhälle vi lever i och att kunna ta sig an de utmaningar och vad det allt hårdare samhällsklimatet för med sig. Uppgiften bör beakta den hållbara utvecklingens alla dimensioner: ekologiska, ekonomiska samt sociala och hälsomässiga dimensioner. Den allmänt följda agendan för Hållbar utveckling baserar sig på den av FN år 1984 utsedda och av den tidigare norska statsministern Gro Harlem Brundtland ledda kommissionens förslag för hur den hållbara utvecklingen skulle fortgå ur ett globalt perspektiv. Kommissionen gav ut sin rapport år 1987 över förslag för en fortsatt hållbar utveckling för att försäkra oss om att även framtida generation skall ha möjlighet att ta del av det som vår gemensamma Jord har att erbjuda. Rapporten innehöll 109 olika åtgärdsförslag som borde vidtas för att den av kommissionen antagna definitionen på hållbar utveckling skall kunna fortgå:

"en samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov". (Förenta Nationerna, 1987).

Även Yrkehögskolan Novias direktions för en hållbar utveckling är förenlig med den tidigare nämnda FN kommissionens åtgärdsförslag. Den lyder:

En hållbar utveckling innebär att skapa ett samhälle där ekonomisk utveckling, social välfärd och sammanhållning förenas med en god miljö. Ett samhälle som formas inom ramen för vad miljön och människors hälsa tål och där vi långsiktigt investerar i dessa resurser. Aktuella teman är globalt ansvar, klimatförändringen, social ojämlikhet, kulturella skillnader och ekonomins globalisering." (Holm 2011).

5.2 Tillförlitlighet

Eftersom vi i vårt examensarbete använt oss av källor som anses vara vetenskapligt tillförlitliga anser vi att vårt examensarbete uppfyller den tillförlitlighetsgrad arbetet kräver. För att försäkra oss om att de författare som vi valt verkligen åtnjuter gott renommé inom vetenskapliga cirklar har vi även kollat upp författarnas uppgifter genom internetsökning. Vi har då kollat utgiven litteratur, författarens profession och vetenskapliga hemvist för att därigenom göra oss en uppfattning om vilken grad av vetenskaplig kunskap de har och vilken vetenskaplig inriktning de förespråkar. Vi hade

även för avsikt att göra en pilotundersökning med våra kolleger för att pröva tillförlighetsgraden av det vi kommit fram till och för att kolla hur väl vårt resultat stämmer med hur det är i praktiken. Pilotundersökningen gjordes i samband ett veckorapporteringstillfälle och den fungerade mest som ett samtal om hur vårt resultat stämmer överens med upplevelsen av att ta upp andliga och existentiella frågor med ungdomarna på placeringsplatsen. Närvarande var tre kolleger som hade blivit informerade om vårt arbete och det resultat vi kommit fram till. Frågan som framfördes var följande: "Hur de upplever att det känns att diskutera andliga och existentiella frågor med ungdomarna?". Det svar vi fick var att det upplevs svårt att diskutera andliga, existentiella och livsåskådningsfrågor med ungdomar i vår målgrupp. Alla närvarande var eniga i sin åsikt gällande detta. Det är frågor som man försöker undvika att diskutera med ungdomarna genom att den egna kunskapen i ämnet är svag. Det känns obekvämt, svårt och personligen osäkert att ta upp dessa frågor. Svaren utmynnade i en följdfråga från oss åt deltagarna i pilotundersökningen: "Varför?". Även på denna fråga var alla så gott som eniga över att det inte finns tillräcklig kunskap i dessa frågor. En av de tre hade åsikten att hon är rädd att påverka ungdomen i fel riktning. Tyvärr blev det tidsmässigt inte möjligt att diskutera resultat med alla kolleger, men tre stycken har haft möjlighet att ta del av detta material. Alla upplever nog resultatet bra och tillförlitligt och önskar att de skulle få mera kunskap och verktyg för att kunna känna sig säkrare att diskutera dessa mycket viktiga frågor med ungdomar som har det svårt och behöver få utlopp och svar på sina frågor gällande andliga och existentiella frågor.

5.3 Etiska förhållningssätt

Eftersom vårt examensarbete är en litteratursökning så har vi inte stött på några större etiska personkonfliktsituationer i vårt arbete. Vi har förhållit oss möjligast högaktningfullt till de författares verk vi har granskat och varit noga med att tolka deras texter så att det vad författarna avsett kommit fram utan att vi skulle ha förvanskat texterna. Vi har också högaktat författarna genom att inte utge deras utsagor som våra egna. Då vi har citerat texter ha vi varit noga med att göra citeringen noggrant och på det sätt att det framkommer vem skribenten är. Även den pilotundersökning vi gjorde skedde med deltagarnas medvetenhet om diskussionens innebörd. Informanterna delgavs att deras identitet inte nämns och deras övriga åsikter gällande dessa frågor inte kommer fram. Endast vilka upplevelser de har gällande att diskutera dessa teman med ungdomarna togs upp i vårt examensarbete.

6 Avslutande diskussion

Till att börja med bör vi nämna att vi är väldigt nöjda med vad vi åstadkommit med detta examensarbete.

Målet för vår undersökning var att få fram teori på vad via barnskyddet placerade ungdomar tänker angående andliga och existentiella frågor och hur man professionellt kan bemöta det behov de har av andliga och existentiella diskussioner.

Om vi hade använt oss av en fokusgrupp som metod och utifrån den gjort intervju eller enkätundersökning hade vi knappast haft möjlighet att få den tillförlitlighetsgrad vi velat ha på grund av tidsramen för examensarbetsprocessen så därför anser vi att tillförlitligheten på detta examensarbete är bra för att vi utgår från många källor och olika vetenskapsgrenar som därigenom kan belysa ämnet ur olika vinklar och perspektiv.

Tyvärr kom vi rätt snabbt till insikt att det inte finns empiriska forskningar gjorda med och för vår målgrupp i finländska förhållanden som kunde ha gett oss svaren på vår första frågeställning. Därför var det svårt att hitta resultat ur det material som stod till förfogande eftersom de forskningar vi kom över var gjorda med ungdomar ur andra kultur förhållanden och med en traditionellt annan syn på andliga och existentiella frågor. Det vi däremot kom i kontakt med då vi läste in oss på vårt ämne var att finländska ungdomare i gemen mår dåligt och behöver mycket stöd av professionella.

Den andra frågeställningen var enligt oss enkel att besvara för vi hittade rikligt med tillförlitligt material som kunde besvara frågan hur ett gott bemötande och innehållet i det behöver bestå av.

Eftersom en av grundtankarna i projektet vi ingår i är att se andlighet och professionellt bemötande ur ett mångprofessionellt perspektiv har vi med vårt resultat bidragit till en slutprodukt som är en sammanställning av socionomernas resultat, sjukvårdarnas och diakonernas resultat. Allas enskilda och det sammansatta resultatet finns som bilagor i slutet av arbetet.

Det vi bidragit med är som sagt vårt resultat. Det visade sig att stor del av vårt resultat var samma som för de andra professionerna. Speciellt bemötande delen gick hand i hand med vårt resultat. Stor del av det resultat vi bidrog med i andlighet var samma sak som de andra professionernas resultat.

Källförteckning:

- Arlebrink, J. (2012). *Existentiella frågor inom vård och omsorg*. Lund: Studentlitteratur
- Aspelin, J. (2010). *Sociala relationer och pedagogiskt ansvar*. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- Bandura, A. (2009). *On the Psychosocial Impact and Mechanisms of Spiritual Modeling*. London: Routledge.
http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/S15327582IJPR1303_02 (hämtat 11.4.2013).
- Blennberger, E. (2005). *Etik i socialpolitik och social arbetet*. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, L & Markström, A-M (2000). *Den svårfångade socialpedagogiken*. Lund: Studentlitteratur
- Förenta Nationerna (1998). *Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna*.
<http://www.fn.se/PageFiles/7177/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>
 (hämtat 15.04.2013)
- Förenta Nationerna (1987). *Report of the World Commission on Environment and Development Our Common Future*. New York : Förenta Nationerna
http://conspect.nl/pdf/Our_Common_Future-Brundtland_Report_1987.pdf (hämtat 30.04.2013)
- Helleday, A. & Berg Wikander, B. (2007). *Fyra psykologiska perspektiv - i socialt arbete och social omsorg*. Malmö: Holmbergs AB.
- Holm, T. (2011) *Hållbarutveckling*. Yrkehögskolan Novia: Opublicerat material.
- Holm, U. (2005). *Empati att förstå andra människors känslor*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Jacobsen, B. (2000). *Existensens psykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Jackson, L-J, Roller White, C, O'Brien, K, DiLorenzo, P, Cathcart, E, Wolf, M, Bruska, D, Pecora, P-J, Nix-Early, V & Cabrera J. (2009) *Exploring spirituality among youth in foster care: findings from the Casey Field Office Mental Health Study*. Seattle: Blackwell Publishing LTD.
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2206.2009.00649.x/abstract> (hämtat 10.3.2013).

Larsson, S. Lilja, J. Mannheimer, K. (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Stockholm: Studentlitteratur AB.

Leinonen, K. (2012). *Leimautumistarinoita nuoruudesta: narratiivinen tutkimus huostaanotettujen sijaishuoltonuorten kohtaamasta leimasta*. Finland: Lapplands universitet.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201211011237> (hämtat 27.01.2013).

Lindholm, H. (2013) *Projektbeskrivning*. Yrkeshögskolan Novia: Opublicerat material.

Mohajer, N & Earnest, J. (2009). *Youth empowerment for the most vulnerable: A model based on the pedagogy of Freire and experiences in the field*. Australien: Emerald Group Publishing LTD.

<http://ezproxy.novia.fi:2144/journals.htm?issn=0965-4283&volume=109&issue=5&articleid=1810635&show=html> (hämtat 10.03.2013).

Nuorisobarometri.(2006). Undervisningsministeriet.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2006.pdf (hämtat 27.01.2013).

Hoikkala, T. & Sell, A. (red.) (2010) *Ungdomsarbete är nödvändigt - Teoretisk underbyggnad, metodernas begränsningar och möjligheter*. Helsingfors: Nätverket för ungdomsforskning.

http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/verkkajulkaisut/Hoikkala%20%26%20Sell_Ungdomsarbete.PDF

Pekkarinen, E. Vehkalahti, K. Myllyniemi, S. (red.) (2012). *Lapset ja Nuoret instituutioiden kehyksissä*. Helsinki: Unigrafia Oy.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5994-26-1> (hämtat 17.02.2013).

Purjo, T. & Gjerstad, E. (red.) (2011). *Arvojen ja tarkoitusten pedagogiikka*. Helsinki: Non Fighting Generation.

Saari, S. (2012). *Kuin salama kirkkaalta taivaalta- Kriisit ja niistä selviytyminen*. Helsinki: Otava.

Saari, S. Kantanen, I. Kämäräinen, L. Parviainen, K. Valoaho, S. Yli-Pirilä, P. (2012) *Hädän hetkellä- psyykinen ensiavun opas*. Helsinki: Duodecim.

Talentia ry (2013)

http://www.talentia.fi/sv/yrkesetik/yrkesetiska_ed__ (hämtat 28.04.2013).

Wikström, O. (2007). *Det bländande mörkret –Att upptäcka den stora glädjen*. Örebro: Libris förlag.

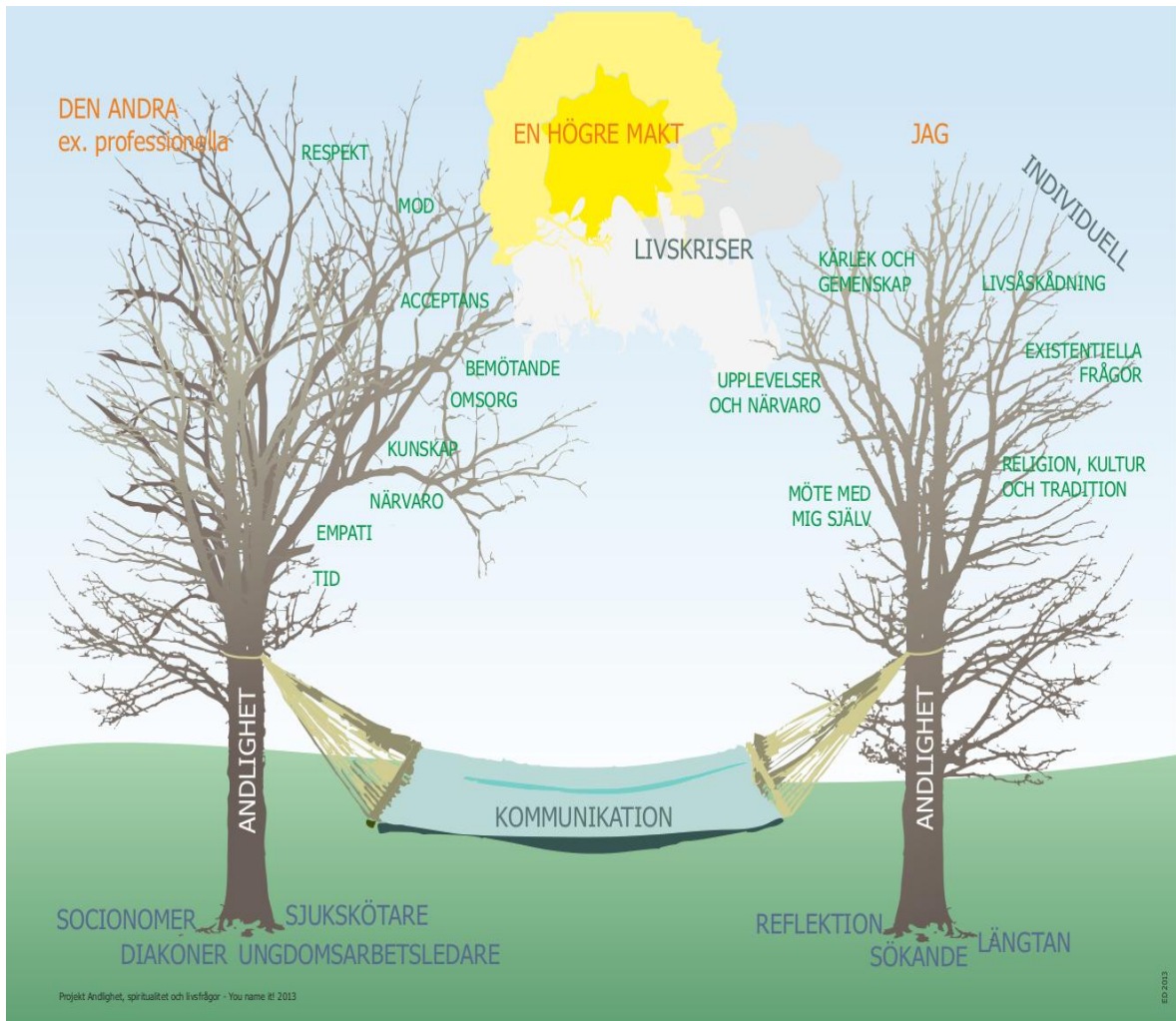
Yrkeshögskolan Novia (2013). Opublicerat material.
<http://www.novia.fi> . (hämtat 27.4.13).

Bilagor

Bilaga 1)

Databas	Sökord	Avgränsning	Träffar	Använda
EBSCO	Spiritual and Youth and foster care	Peer reviewed full text , 2005 - 2013	164	2
EBSCO	Adolescence and spiritual formation	Peer reviewed, full text 2005 -2013	59	2
EBSCO	Neglected youth	Peer reviewed, full text 2005 – 2013		
EBSCO	Spiritual and neglected youth	Peer reviewed, full text 2005 -2013	18	0
EBSCO	Neglected youth and spirituality	Peer reviewed, full text 2005-2013	6	0
EMERALD	Spirituality and youth	Peer reviewed, full text 2005-2013	75	1

Bilaga 2)

Bilaga 3)

SOCIONOMERNAS RESULTAT

ANDLIGHET

- medvetenhet
- livskvalitet
- medmänsklighet
- gemenskap
- inre reflektion
- närvaro
- mod

PROFESSIONELLT BEMÖTANDE

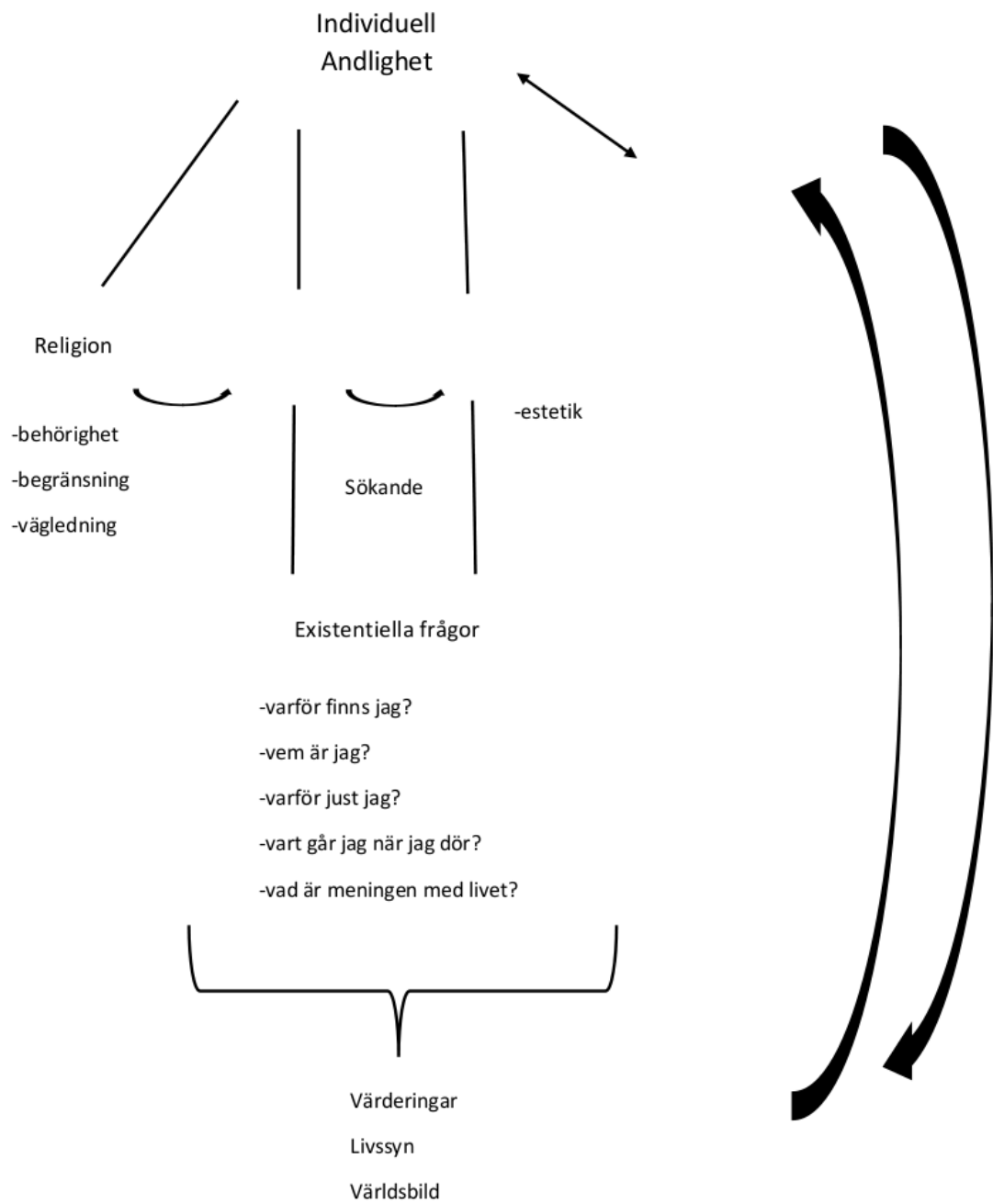
- kunskap
- mod
- tid
- resursförstärkande
- accepterande
- omsorg
- empati
- respekt

Bilaga 4)

Andlighet i förhållande till	Konkret, synlig	Osynlig dimension
Gud	<p>Kyrka och församling, troslära, Bibeln, Gudstjänst Ordet (predikan), Dop, nattvard, Bön och förbön, meditation, samtal, sätta ord på det osynliga, bilder och symboler, estetik, sånger, traditioner, bikt</p>	<p>Gud, Jesus och den Helige Anden, högre kraftkälla, dold, högre makt, odefinierbar, transcendent, mysterium, kärlek, mening, förnimmelse av en annan existens efter döden</p>
Jag, som person	<p>Kropp, själ och ande, Guds avbild och ögonsten.</p> <p>Spiritualitet; Deltagande i ritualer och eget andligt liv som: Dop, nattvard, bön, kärleksgärningar, retreat, pilgrimsvandring,</p> <p>Livsåskådning</p> <p>Närvaro</p>	<p>Tro, tillit, trygghet, harmoni och hopp/ skam, skuld och tvivel på sig själv och Gud.</p> <p>Möte med Gud, andefylld, öppenhet livets mysterier</p> <p>Möte med sig själv i ljus av Guds kärlek.</p> <p>Existentiella frågor, varför tillåter Gud lidande? Vad är meningen med mitt liv? Vad händer efter döden?</p> <p>Dödsrädsla. Livskvalitet.</p>
Andra människor	<p>Självvårdssamtal, samtal om svåra saker - livet, sjukdomar och döden, gemenskap och relationer, konkreta kärlekshandlingar i förhållande till en själv och andra.</p>	<p>Ett område i människan som längtar efter något djupare – ett sammanhang. Existentiell ensamhet.</p>

<p>Begreppet Andlighet</p>	<p>Innehåller begreppen andlighet, existentialism och religiositet, troslära</p>	<p>Andlig dimension, svårdefinierbart, abstrakt, obegripbart, en atmosfär</p> <p>Spiritualitet: Personligt andligt liv i motsats till religion som institution</p> <p>Mystik: Ordlös kommunikation med Gud. Människans inre rum är Gudsgemenskapens centrum</p>
---------------------------------------	--	---

Bilaga 5)

Sjukskötaren:

- Våga fråga, lyssna, inga antaganden
- Vårda med patienten
- Möjliggöra tillfälle att utöva andligheten
- Vara närvarande
- Vara öppen för andlighet